

Zal er morgen nog gras groeien voor de trappen van ons redactiesecretariaat?

Of er morgen gras zal groeien voor de trappen van ons redactiesecretariaat?

De vraag is misschien net iets te gewaagd, net iets te uitdagend. Maar zij is op zijn minst intrigerend. En men zou haar, toegepast op ons tijdschrift, ook als volgt kunnen formuleren: *Wt* zal in 2010 reeds 75 jaar bestaan, maar zullen wij nog wel de dag bereiken waarop wij dat bijzondere jubileum plechtig kunnen vieren?'

Het zullen wellicht niet onze lezers zijn die voor de eventuele obstakels zullen zorgen, noch door hun aantal, noch door hun belangstelling. En de angel zal, enige verplichte bescheidenheid in acht genomen, evenmin te vinden zijn in de kwaliteit en de diversiteit van ons thematische aanbod, noch in het vormelijke aspect van het blad. Want die facetten kennen sinds verscheidene jaren een gestage kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling, enerzijds in de richting van een steeds breder thematisch perspectief en anderzijds in de verbreding van het zogenaamde '*authorship*'. Daarenboven zal de digitale drift van onze maatschappij wellicht niet leiden tot de vaak gevreesde uitdrijving van het gedrukte papier. Misschien ontwikkelt zich morgen zelfs volop de tegenreactie, een soort omgekeerde digitalisering.

Al die enigszins geruststellende signalen mogen ons anderzijds niet doof noch blind maken, evenmin voor inhoudelijke en redactionele kritiek en zelfkritiek als voor het snel wisselende karakter van onze materiële en intellectuele omgeving. Onbezorgd zullen wij dus alleszins niet kunnen zijn. Want de tijd blijft niet stilstaan en wacht niet op ons.

Er ontwikkelen zich inderdaad stilaan omstandigheden die onze verdere ontplooiing kunnen hypothekeren. Wij zien de buien zelfs hangen. Op het eerste

1. *Wetenschappelijke tijdingen (Wt)* werd in 1935 in Gent opgericht door de filoloog Jozef Goossenaerts (1882-1963). Het tijdschrift verscheen aanvankelijk als *Wetenschap in Vlaanderen* en was het orgaan van de *Vereniging voor Wetenschap*, eveneens in 1935 gesticht door de leraar Goossenaerts en door de arts en hoogleraar Frans Daels (1882-1974). Het tijdschrift evolueerde van een algemeen-wetenschappelijke periodiek naar een zuiver historiografische publicatie, gericht op de studie van de Vlaamse en de Groot-Nederlandse beweging. Op 21 oktober 2010 wordt tijdens een symposium in Gent teruggeblikt op die 75-jarige geschiedenis. Bij die gelegenheid zal eveneens worden gepeild naar de stand van zaken en de toekomstperspectieven van de wetenschappelijk-historiografische tijdschriften in Vlaanderen en Nederland.

gezicht is dat vooral de ongegeneerde anglicistische u-bocht van het sociaal-economische leven en van het mediadiscours.

En toch: dat bochtenwerk mag dan vermoeiend en vervreemdend op ons gemoed inwerken, het vormt echter niet de dreiging die men daar in de regel aan toeschrijft.

Dat laatste is wel het geval voor de wetenschapsbeoefening, waartoe het publiceren van wetenschappelijke tijdschriften tenslotte hoort. *Wt*-redactielid Bruno De Wever luidde daar enkele jaren geleden reeds de alarmklok over. *Professoren vervreemden van de werkvloer*, kopte de krant, na een gesprek met de Gentse professor hedendaagse geschiedenis. De kern van diens betoog was dat de menswetenschappen financiële middelen – en bijgevolg ook inhoudelijke mogelijkheden – mislopen. De universitaire overheden 'bestrafen' immers a.h.w. het onderzoekswerk dat niet leidt tot Engelstalige publicaties. De Wever concludeert dat die politiek kadert in een ruimer verhaal van schaalvergroting en valse mededinging ten gunste van de exacte wetenschappen. "*Ik voel mij vervreemd*", besluit hij.²

En inderdaad, de wetenschapsbeoefening, niet in de laatste plaats de historiografische wetenschap, vervreemdt in die omstandigheden van haar inhoudelijke biotoop, haar 'werkvloer'.

De Nederlandstalige historische tijdschriften dreigen in diezelfde negatieve spiraal terecht te komen. Ook daar treedt er concurrentievervalsing op, vermits daar de zogenaamde '*rankings*' gelden. Dat zijn rangorden en classificaties met een internationale reikwijdte. Daarbij is het vanzelfsprekend dat de taal en de thema's steeds meer bepalend worden voor het (steeds obligater wordende) internationale bereik. Met het Nederlands als communicatie-instrument en de Vlaams beweging als '*corebusiness*' kunnen wij ons steeds moeizamer handhaven in de kopgroep van die '*rankings*', die hoog boven onze hoofden worden samengesteld. En dus vormen wij steeds minder hét aantrekkelijke forum waar jonge vorsers de kwalificaties verdienen waarmee zijn hun academische ambities moeten stofferen. En *Wt* heeft uiteraard begrip voor hun keuzes, maar wenst die talenten anderzijds niet te verliezen.

En de lezers van *Wt* willen daar uiteraard kunnen op vertrouwen. Zij willen onze publicaties blijven lezen. "*Ondersoeckt de [eigen] schriften, is van een seer wijt begrip*", zo leert ons een oud, maar actueel adagium.³

De redactie van ons tijdschrift zal uiteraard niet aarzelen om de tekenen van de tijd te begrijpen en zal haar opdracht en positie veiligstellen. Dat kan enige flexibiliteit en pragmatisme vergen. Wij zullen ons daar moeten op toelagen.

2. *De Standaard*, 18 oktober 2004.

3. Geciteerd in H. Van de Horst, *Een bijzonder land. Het grote verhaal van de vaderlandse geschiedenis*, Amsterdam, 2008, p. 217.

Intussen ligt alweer een nieuw en ruim gestoffeerd *Wt*-nummer voor.

Cyriel Verschaeve en zijn wereld blijven bijna recurrente thema's in dit tijdschrift. Niet omdat wij een soort *histoire-fleuve* rondom die Vlaams-nationale icoon zouden willen opbouwen, maar omdat zijn naam, zijn invloed en zijn licht- en schaduwzijden steeds opnieuw zichtbaar worden. Dat laatste gebeurde eens te meer toen het belangrijke archief van de opgeheven Sint-Pietersabdij van Steenbrugge werd overgedragen aan het ADVN.

In die overdracht bevinden zich o.a. twee schriftjes, historische 'plakboeken' van knipsels en eigen nota's, van de Vlaamsgezinde priester Leo Dumoulin (1890-1942), die zich op die wijze een rol toebedeelde als Vlaamse geschiedschrijver. Zoals Luc Vandeweyer in zijn bronnenpublicatie *Verschaeve schrijft paus Benedictus XV in naam van de Frontbeweging. De getuigenis in de schrijfboeken van Leo Dumoulin* opmerkt, vormt Cyriel Verschaeve een belangrijke bron voor de kronieken van Dumoulin. Dumoulin was een bekende van Verschaeve en kon deze laatste laten fungeren als de bron van zijn kennis en inzichten. Dat is onder meer het geval waar het de achtergronden betreft van de beruchte brief die de Frontbeweging in 1917 heeft gezonden aan paus Benedictus xv. Die brief, waarvan Verschaeve de redacteur was, wilde de anti-Duitse agitatie van de Belgische kardinaal-aartsbisschop Désiré Mercier (1851-1926) indijken, daarbij rekenend op de steun van het Vaticaan.

Het is ruim bekend dat Cyriel Verschaeve, naast de Vlaamsgezinde monniken van de abdij van Steenbrugge en de talrijke andere Vlaams-nationalistische geestelijken, zich met overtuiging heeft ingespannen om het Vlaamse 'geloof' te verkon- digen. De belangrijkste katalysator in dat proces was ongetwijfeld het gedachtegoed van de IJzer en de kristallisatie daarvan in de IJzertoren en de IJzerbedevaarten in Diksmuide. In die propagandaslag werd een belangrijke rol opgenomen door Clemens De Landtsheer (1894-1984), de algemene secretaris van het IJzerbedevaart-comité.

De Landtsheer begreep als geen ander – in zijn Vlaamsgezinde omgeving – de rol van de zogenaamde 'nieuwe media' en bouwde met zijn Flandria Film een beperkt, maar zeer doelmatig propagandistisch filmimperium uit. Dat verhaal is ons hoofdzakelijk bekend via de onderzoeksactiviteiten en de publicaties van de Gentse onderzoekers Roel Vande Winkel en Daniël Biltereyst.

In zijn *Vlaanderen te weer? Het verzwegen parcours van Flandria Film in de Tweede Wereldoorlog* onderzoekt Vande Winkel thans eveneens het meanderende verhaal van De Landtsheer en zijn filmactiviteiten tegen de achtergronden van de culturele collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog in België.

De Belgische collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, c.q. de nawerking daarvan tijdens de repressie, vormt ook de rode draad in *De Belgique j'ai assez peu*

de nouvelles... De correspondentie tussen Jan Brans en Pierre Daye, 1945-1950 van auteur Frank Seberechts.

De ex-rexistische politicus Pierre Daye (1892-1960) was een zeer invloedrijke figuur, die tijdens de oorlog commissaris-generaal werd en de repressie ontliiep door naar Argentinië te vluchten, waar hij contacten onderhield met o.m. president Juan Perón (1895-1974). Dankzij die contacten kon hij de inwijking bevorderen van West-Europese repressie-vluchtelingen.

Jan Brans (1908-1986) was advocaat en tijdens de Tweede Wereldoorlog hoofdredacteur van de vnv-krant *Volk en Staat*. Brans en Daye verbleven op het einde van de oorlog allebei in Spanje en leerden daar elkaar kennen. In tegenstelling tot Daye, zou Brans echter nooit de overstap naar Argentinië maken. Via Duitsland keerde hij integendeel tijdens de vijftiger jaren terug naar België.

Tot slot: in 2010 ontmoeten wij elkaar alvast op 75 jaar *Wetenschappelijke tijdingen*.

FRANS-JOS VERDOODT | REDACTIESECRETARIS WT